

Creditnotes

Informatiebulletin voor kapitaalgoederenexporteurs, banken, internationaal opererende aannemingsbedrijven en ingenieursbureaus

Economisch bericht herfst 2010

Devotra levert apparatuur technische scholen Kenia

Brazilië: met volle kracht vooruit

Benchmark 2009

Investeringsverzekering verbeterd

Inhoudsopgave

Hoewel bij het redigeren van Creditnotes de grootst mogelijke zorgvuldigheid wordt betracht bestaat altijd de mogelijkheid dat bepaalde informatie na verloop van tijd verouderd of niet juist meer is. Atradius is dan ook niet aansprakelijk voor de gevolgen van activiteiten die worden ondernomen op basis van deze uitgave.

Economisch bericht herfst 2010

Introductieseminar middellange kredietverzekering

Devotra levert apparatuur technische scholen Kenia

Brazilië: met volle kracht vooruit

Benchmark 2009

Investeringsverzekering verbeterd

Laatste nieuws

Landenbeleid

Overname van artikelen is toegestaan, mits integraal en met bronvermelding ISSN 1386-7598.

Economisch bericht herfst 2010

Met oktober als de meest volatiele beursmaand op de kalender krijgen we binnenkort meer duidelijkheid over het conjunctuurverloop in de rest van het jaar en in 2011. Na de diepe recessie van 2009 en de verrassend sterke opleving in de eerste helft van dit jaar is het de vraag of de wereldeconomie terugvalt in een nieuwe recessie, even afkoelt voor nieuw verder herstel, of zich handhaaft op een laag groeitempo.

De bankencrisis, de beurskrach en de recessie in de industrielanden in 2009 hebben diepe sporen achtergelaten in de wereldeconomie. In feite was het aan Azië, en dan vooral China, te danken dat de internationale handel niet nog harder instortte en dit jaar zelfs sneller uit het dal kroop dan verwacht. Een ongekeerde monetaire en budgettaire stimulans in de industrielanden deed de rest. Zonder deze conjuncturele impulsen was de economische crisis van 2009 wellicht heftiger verlopen en minder snel voorbij dan nu het geval is. Maar de basis van het herstel blijft smal en de prijs ervan hoog. De liquiditeit in de industrielanden is momenteel zo omvangrijk dat men zich terecht afvraagt wat er gebeurt als dit reservoir alsnog wordt geabsorbeerd door een meer restrictieve monetaire koers. En op budgettair terrein zijn de middelen om te stimuleren en omvallende banken te steunen nu onderhand wel uitgeput, willen overheden niet onder hun eigen staatsschulden bezwijken. De komende jaren is er dus geen alternatief voor de weg terug naar monetaire en budgettaire stabiliteit, en zo'n beleid "kost" economische groei. Daar komt de budgettaire last van de vergrijzing nog eens bij.

Een andere manier om de negatieve gevolgen van de kredietcrisis af te wentelen is, en wordt steeds meer, de effectieve depreciatie van de nationale munten die door veel landen, vooral Aziatische, wordt toegepast. Op deze wijze proberen landen toch een groter deel van de geslonken wereldhandel naar zich toe te harken. Zet deze trend door, dan neemt het risico op een mondiale deflatie toe: een structurele daling van prijzen en productie als de budget-

taire en monetaire stimulansen wegvallen en het beleid uiteindelijk restrictief, dus pro-cyclisch wordt. Illustratief voor dit beleidsdilemma is wellicht de underperformance van Japan sinds begin jaren '90. De economie zit er vast in een moeras van overliquiditeit ("liquidity trap") waar het zichzelf niet meer uit weet te trekken ondanks een minimale rente en ondanks een uitzonderlijk expansief begrotingsbeleid dat de Japanse overheid tot één van de grootste schuldenaars ter wereld heeft gemaakt (schuld twee maal het bruto binnenlands product). Uiteraard geldt een dergelijk economisch scenario alleen ceteris paribus; nieuwe technologische ontwikkelingen kunnen ook voor een economische doorbraak zorgen (zoals commerciële toepassing van nano-technologie).

Vooralsnog zijn juist de "ontwikkelingslanden" van cruciaal belang voor het groeitempo van de wereldhandel. China lijkt daarbij steeds meer op de koploper in een Tour de France: de wielrenner moet hard blijven trappen om de race vol te kunnen houden. Het is de vraag of de externe factoren er altijd zo gunstig zullen blijven (binnenlandse politieke stabiliteit) dan wel negatieve bij-effecten van de hoogconjunctuur steeds kunnen worden gecamoufleerd (knelpunten zoals milieuverontreiniging, infrastructuur, e.d.). De enorme en nog toenemende leegstand van onroerend goed in China, bij almaar stijgende prijzen, duidt op een zorgwekkende luchtbel. Valt China als gangmaker om, dan valt het groeitempo in het hele peloton terug (negatief multiplier-effect via Azië) en dat heeft gevolgen voor de wereldeconomie.

De resultaten over 2010 en de prognoses voor 2011 doen

Economische groei industrielanden (% per jaar)

	2007	2008	2009	2010	2011
Ver. Staten	1,9	0	-2,6	2,7	2,5
Japan	2,3	-1,2	-5,2	2,7	1,5
Duitsland	2,6	1,0	-4,9	2,8	2
Frankrijk	2,3	0,3	-2,5	1,7	1,8
Ver. Koninkrijk	2,6	0,5	-4,9	1,5	2,0
Azië excl. Japan	9,9	7,0	5,4	9,2	8,0
Latijns Amerika	5,8	4,3	-1,8	4,0	4,0
Midden en Oost Europa	5,5	3,0	-3,7	2,8	3,4
Wereldhandel	6,8	2,9	-12,8	15	7

Bron: CPB/Consensus Forecasts

een langzamer economisch groeitempo verwachten in de industrielanden maar nu geen "dubbel-dip". Zowel in de VS als in de eurozone loopt de reële BBP-groei enigszins terug na het herstel dit jaar maar ze blijft niettemin positief. De exportpiek in Duitsland in het tweede kwartaal weet zich niet te handhaven. De binnenlandse markt springt niet in het gat en dus zakt het groeitempo er volgend jaar in. Niettemin blijft de Duitse economie het relatief nog goed doen vergeleken met andere eurolanden (waaronder Nederland). De prestatie van de grootste economie in de wereld, de VS, blijft in 2011 en verder onder de maat. Een teleurstellend exportboek en aanhoudend grote handelstekorten kunnen de spanningen met China bevorderen.

Uitzonderingen daargelaten (Rusland: olie/gas, Polen, Tsjechië: meer solide economieën) kruipen de Oost-Europese economieën moeizaam uit het dal. Grote schulden van banken/ particulieren aan (buitenlandse) overheden/banken belemmeren in 2011 een conjunctureel herstel. De Latijns-Amerikaanse landen geven een zeer gemengd beeld met Brazilië als topper (zie elders in dit nummer) en het olierijke Venezuela als triest voorbeeld van economisch wanbeleid.

Het Aziatisch continent bleef in 2009 ongestoord groeien, zij het in een iets minder hard tempo. Een recessie ondergingen alleen de zeer open, van de wereldhandel afhankelijke economieën zoals Singapore, Maleisië en Hongkong. India bleef onverstoord groeien, en doet dat ook in 2010 (>8%). Ook de andere Aziatische economieën vertonen (weer) indrukwekkende groeicijfers nu de wereldhandel aantrekt: een fors herstel (9%) na de neergang in 2009 (-12%).

Andere, ook voor de Nederlandse economie, relevante factoren in de komende tijd zijn de prijzen voor grondstoffen en de wisselkoers van US\$ en euro.

Eurozone

In de eurozone zelf blijven de spanningen tussen de sterkere kernlanden en de zwakkere periferie regelmatig de kop op steken. De financiële markten blijven onderscheid maken, soms niet (helemaal) terecht zoals bij Spanje, soms wel. Vooral Griekenland, Portugal en Ierland blijven zorgen baren en op termijn moeten ook Italië en het (be-)stuurloze België in de gaten worden gehouden, gelet op de hoogte van de overheidsschuld.

Overheidsfinanciën Eurolanden

	Tekort (% BBP)		Schuld (% BBP)	
	2007	2011	2007	2011
Griekenland	-5,4	-7,1	104	138
Italië	-1,5	-5,0	112	135
Duitsland	0,2	-4,5	65	84
Frankrijk	-2,7	-6,9	70	99
België	-0,2	-4,2	88	105

Bron: OESO juni 2010

Ondanks harde maar succesvolle budgettaire maatregelen moet op termijn nog steeds met een herstructurering van de schuldverplichtingen door Griekenland worden gerekend, net als door Ierland. Deze economie kampt met de loodzware uitverkoop van de Anglo Irish Bank, naast de enorme opgave om de overheidsfinanciën te saneren. De Ierse overheid heeft een financieringstekort van ruim 10% BBP. De financiering ervan op de commerciële markt lukt, maar de prijs is hoog en de garantie dat vervallende verplichtingen gemakkelijk kunnen worden "doorgerold" is er allerminst. Het verschil in economische prestatie in de zone blijft de stabiliteit en de kracht van de euro parten spelen.

De Europese Centrale Bank (ECB) beschikt over ruime middelen om de wisselkoers bij valuta-onrust op peil te houden maar in verhouding tot de omvang van de financiële markten stelt deze buffer weinig voor. Het effect van de recente poging om deze markten onder beter toezicht te plaatsen en zo een nieuwe kredietcrisis te voorkomen, moet worden afgewacht: enige scepsis is hier op zijn plaats. Ook al laat de eurozone dit jaar een beter dan verwacht conjunctuurverloop zien, de vooruitzichten zijn onzeker. De eigen dynamiek is beperkt (weinig koopkrachtruimte) en dus is het exportbedrijf des te belangrijker. De koers van de euro is wisselvallig maar blijft voorlopig onder neerwaartse druk van de problemen in de periferie. Van die zwakte profiteert uitgerekend de sterkste economie in de eurozone, Duitsland. Voor de onderliggende structurele fricties in de zone op de langere termijn is dat niet gunstig.

Nederland

Conjunctuur in Nederland

	2008	2009	2010	2011
Bruto binnenlands product (% p.j.)	1,9	-3,9	1,75	1,5
Goederenuitvoer (% p.j.)	1,2	-9,2	12,75	7,5
Bruto investeringen bedrijven (% p.j.)	7,1	-18,2	-5,5	2,75
Particuliere consumptie (% p.j.)	1,1	-2,5	0,5	0,75
Financieringstekort overheid (% BBP)	0,6	-5,4	-5,8	-3,9
Overheidsschuld (% BBP)	58,2	60,8	64,5	66,2
Collectieve lasten (% BBP)	39,1	38,2	37,9	38,5
Arbeidsinkomensquote (% BBP)	79	80,9	77,25	76,75
Winstquote (% BBP)	13,8	7,7	11,75	13,5

Bron: CPB sept 2010

De recente CPB-cijfers op Prinsjesdag illustreren de conjuncturomslag vorig jaar en de herstelfase erna. In 2009 wordt de open Nederlandse economie hard getroffen door de kredietcrisis en de ingezakte wereldhandel: de goederenuitvoer daalt met 9,2%. Het (exporterende) bedrijfsleven ziet de winstquote dramatisch teruglopen, net als de afzet. Reactie: de bedrijfsinvesteringen klappen in 2009 omlaag met 18,2%. De consumenten schrikken van de crisis en maken met hun bestedingen een pas op de plaats: -2,5%. Dit jaar trekt de uitvoer fors aan op basis van een opleven-

de wereldhandel en de Duitse conjunctuur, zelfs met meer dan was verwacht: +12,75%. De buitenlandse vraag helpt de Nederlandse economie daarmee uit de recessie (BBP-groei van 1,75%), het bedrijfsleven ziet de omzet herstellen en de winst uit het dal komen. Hoewel nog dalend, is ook bij de bedrijfsinvesteringen van een omslag sprake.

In 2011 zet deze trend zich voort: de bedrijfsresultaten bereiken weer het niveau van vóór de crisis (winstquote van 13,5% BBP). Het volume van de bedrijfsinvesteringen groeit weer en de exportgroei consolideert zich na de spurt van 2010. De particuliere consumptie blijft de weerslag ondervinden van hogere collectieve lasten en bezuinigingen om het financieringstekort van de overheid te verlagen.

Dit tekort piekt in 2010 naar 5,8% BBP, hoog maar minder dan vorig jaar werd gevreesd. Afhankelijk van nieuw beleid van de nieuwe regering kan dit deficit in 2012 weer onder de EMU-norm van 3% BBP komen. Maar inmiddels is de overheidsschuld in % BBP dan wel gestegen tot ruim 66% BBP, hoger dan de EMU-norm van 60% BBP.

Recessie in 2009 en herstel in 2010 worden ook gereflecteerd in het verloop van de faillissementen. In 2009 bijna een verdubbeling vergeleken met het jaar ervoor (+83%), in de eerste helft van 2010 registreerde het CBS een daling van 7%. Maar het aantal faillissementen was in de eerste 6 maanden nog bijna even hoog als in het hele jaar 2008. Dit illustreert het nog hoge kredietrisico in Nederland ondanks het conjuncturele herstel.

Wilt u meer informatie over dit onderwerp dan kunt u contact opnemen met Paul Burger, Senior Economist, paul.burger@atradius.com, tel nr 020-553 2332.

Introductieseminar middellange exportkredietverzekering

Op donderdag 30 november a.s. organiseert Atradius Dutch State Business een introductieseminar over middellange exportkredietverzekering. Dit seminar, dat plaats zal vinden op ons kantoor aan de David Ricardostraat 1 te Amsterdam, zal een hele dag beslaan en is bestemd voor (nieuwe) medewerkers van bestaande én nieuwe exporterende klanten, die via hun werk te maken hebben met middellange exportkredietverzekering.

Tijdens deze dag zullen aspecten van het middellange kredietverzekeringsbedrijf, zoals onze producten, acceptatie van aanvragen, afhandeling van schade en het landenbeleid aan bod komen. Tevens wordt de praktijk van acceptatie toegelicht in de vorm van een case. Het seminar begint om 09.15 uur en eindigt omstreeks 17.00 uur. Indien u zichzelf of collega's wilt opgeven, dan kunt u een e-mail sturen naar onderstaand adres. Ongeveer een week voor aanvang ontvangt u een bevestiging met het programma en de routebeschrijving.

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met Monique Duns op telnr. 020 553 2329 of per e-mail: monique.duns@atradius.com

---

Laatste Nieuws

Wijzigingen landenbeleid Iran

Als gevolg van EU sancties is de dekking op Iran gestaakt. (was: beleid wordt herzien)

Nieuwe medewerker MVO-desk

Op 1 november 2010 begint Thomas Keizer als milieu- en sociaal adviseur bij Atradius Dutch State Business. Hij was voorheen werkzaam bij ingenieursbureau Tauw.

Exporteursbijeenkomst

De jaarlijkse exporteursbijeenkomst staat in principe gepland voor 25 november. U ontvangt binnenkort een persoonlijke uitnodiging van ons.

Devotra levert apparatuur technische scholen Kenia

Project mogelijk gemaakt met behulp van Atradius-dekking en ORET-subsidie

Kenia hecht veel waarde aan de ontwikkeling van onderwijs. Een groeiend probleem in Kenia is dat het onderwijssysteem niet in staat is om het groeiende aantal schoolverlaters een vervolgopleiding aan te kunnen bieden. Ook is het bestaande programma-aanbod niet meer aangepast aan de snelle en steeds veranderende economische en industriële behoefte. Het project dat de Zeeuwse exporteur Devotra gaat uitvoeren in Kenia zal een belangrijke rol spelen in de aansluiting van technische scholen op de arbeidsmarkt.

In 2004 is het eerste contact gelegd tussen Devotra en de Keniaanse overheid over het project. In 2005 kreeg Devotra de opdracht om een haalbaarheidsstudie te doen met een subsidie van de Nederlandse overheid. Dit resulteerde in een aanvraag voor een ORET-subsidie, welke in 2009 is goedgekeurd. ORET was een subsidieprogramma bedoeld voor de ondersteuning van duurzame investeringsprojecten in infrastructuur in ontwikkelingslanden. Het ORET-programma is inmiddels vervangen door

ORIO, een programma dat door NL EVD Internationaal (een agentschap van het ministerie van Economische Zaken) uitgevoerd wordt.

Exporteur Devotra uit Tholen gaat de volledige technische uitrusting leveren voor 10 technische scholen, verspreid over Kenia. Onder de technische uitrusting vallen machines en werktuigen voor onder andere metaalbewerking, autotechniek, timmerwerk, elektrotechniek en bouw. Het doel van het project is het

moderniseren van de apparatuur, gereedschappen, leermiddelen en onderwijskundige en leidinggevende bekwaamheden, en ook het aanpassen van de huidige leerplannen en de toepassing hiervan in combinatie met de moderne apparatuur.

Ook zullen er reserveonderdelen geleverd worden, waarmee de scholen de komende 4 jaren voorzien zijn van onderhoud van de apparatuur. Devotra bestaat 15 jaar en is gespecialiseerd in het uitvoeren van turn-key projecten voor het hoger en beroeps-onderwijs met een focus op opkomende markten. Het bedrijf neemt bij projecten het gehele spectrum voor zijn rekening, van consultancy, planning, technische assistentie, levering van goederen tot installatie en opleiding. Devotra is toeleverancier van meerdere VN-agentschappen, waaronder UNESCO en UNICEF. Devotra heeft daartoe omvangrijke toeleveringscontracten gesloten met het inkoopbureau van de Verenigde Naties.

Nairobi Technical Training Institute)

Creditnotes

Naast het leveren van de goederen zal Devotra in samenwerking met CINOP de training van stafleden verzorgen en het curriculum voor de scholen praktischer gericht maken. De beschikbaarheid van nieuwe apparatuur is van belang om de voor het bedrijfsleven broodnodige praktische vaardigheden te kunnen leren, en zo het beroepsonderwijs meer competentiegericht te maken. CINOP is een internationaal opererend onderwijsadviesbureau ten behoeve van het beroepsonderwijs, het volwassenenonderwijs en de bedrijfsopleidingen. CINOP heeft enkele tientallen projecten voor de ontwikkeling van het beroepsonderwijs in Afrika, het Midden- en Verre-Oosten en in Latijns-Amerika uitgevoerd.

Gedurende de ondersteuningsfase zal Devotra regelmatig terugkeren op de scholen voor technische en onderwijskundige ondersteuning. De opleiding moet praktischer worden en beter afgestemd worden op de behoeften van het bedrijfsleven. De levering van goederen en de technische assistentie lopen parallel, zodat

wanneer er een locatie gereed is om te starten ook de juiste kennis en vaardigheden in huis zijn om daadwerkelijk kwalitatief beter onderwijs te kunnen geven. Planning, communicatie en samenwerking zijn daarbij van groot belang.

De verwachting is dat alle activiteiten, kennis en ervaring, opgedaan door de eerste 10 technische scholen, doorgegeven worden aan de andere technische instellingen, waardoor uiteindelijk het gehele technische beroepsonderwijs van Kenia verbeterd wordt. Informatie over de voortgang van het project wordt gepubliceerd op de website www.kenya-project.nl.

Het totale budget voor dit project is EUR 14,9 miljoen, waarvan EUR 7,2 miljoen door de Nederlandse overheid ter beschikking wordt gesteld in de vorm van een subsidie en EUR 7,5 miljoen wordt gefinancierd door middel van een via Atradius Dutch State Business namens de Nederlandse Staat verzekerde lening van ABN-AMRO bank.

Indien u hierover vragen heeft dan kunt u contact opnemen met Stephan Naber, Underwriter/Regional Specialist, op telnr. 020-553 2204 of per e-mail stephan.naber@atradius.com

inrichting van een technische school

Brazilië: met volle kracht vooruit

De Braziliaanse economie beleeft in 2010 een “gouden” jaar: de snelste toename van het bruto binnenlands product in decennia. Een volumegroei van wellicht 8% behoort tot de mogelijkheden. Vanwaar dit economisch succes in een regio die niet bekend staat als buitengewoon dynamisch en jarenlang de grootste moeite had om een slechte reputatie als debiteur van zich af te schudden?

Omslag na de recessie van vorig jaar

Ook Brazilië werd in 2009 getroffen door de gevolgen van de kredietcrisis en de uitwerking ervan op de internationale conjunctuur. De buitenlandse afzet van goederen en diensten daalde met ruim 10%. De exportgeoriënteerde industriële productie kromp met 7,2%. De enorme binnenlandse markt van bijna 200 miljoen inwoners hield zich echter beter staande. Zo groeide de particuliere consumptie nog altijd met 4%. Deze combinatie van plus en min resulteerde in een milde recessie van de Braziliaanse economie die nog gunstig afstak bij het internationaal gemiddelde. Het totale bruto binnenlands product (BBP) kromp in 2009 met een bescheiden 0,2%. Eind vorig jaar kondigde zich al snel een omslag aan van de conjunctuur die achteraf nog veel krachtiger was dan experts hadden voorspeld. De Braziliaanse uitvoer begon aan een offensief dat in 2010 resulteerde in een volumegroei van bijna 13%. Daarmee is het terreinverlies van 2009 dus meer dan gecompenseerd. De uitvoerhausa deed zich voor in vrijwel alle categorieën en op alle afzetmarkten. Maar Brazilië profiteerde vooral van de niet aflatende hoogconjunctuur in Azië, met name in China. Het Braziliaanse bedrijfsleven kreeg na de schok van de kredietcrisis en met het lonkend perspectief van groeiende afzetmarkten weer zin om te investeren. Goede financiële resultaten effenden de weg. De bedrijfsinvesteringen die in het jaar ervoor nog met 10% waren gekrompen, nemen dit jaar met zeker 17% toe. Gevoegd bij een toenemende vraag van consumenten leveren de binnenlandse bestedingen eveneens een impuls aan de conjunctuur. Op basis van de uitstekende resultaten in de eerste helft van 2010 mag voor de industriële sector op een hoog groeicijfer worden gerekend van 10% of meer. En zo kan over heel 2010 een reële macro-economische groei worden verwacht van ruim 7%, uiteraard mede afhankelijk van de conjunctuurcijfers over de tweede helft van het jaar. Voor 2011 wordt een consolidatie van de conjunctuur voorspeld, met een BBP-groei in de orde van grootte van 4-5%. Met zo'n volle bezetting van het productieapparaat staat de geldontwaarding onder opwaartse druk. De inflatie die in Brazilië structureel toch al aan de hoge kant is, neemt nog verder toe en zal eind van het jaar naar bijna 5,5% stijgen. Mede hierdoor houdt de Centrale Bank van Brazilië de binnenlandse rente aan de hoge kant. Nog in juli werd het officiële tarief (de Selic rente) met 50 basispunten verhoogd naar 10,75%.

Staan de monetaire autoriteiten op de rem om de hoogconjunctuur onder controle te houden, de bijdrage van de overheid aan een matiging van de reële BBP-groei dit jaar blijft beperkt. Dit is deels om electorale redenen: begin oktober waren er algemene verkiezingen en in zo'n periode zijn bezuinigingen of het verhogen van belastingen niet populair. Niettemin mag worden verwacht dat het invedieneffect door de hoogconjunctuur dusdanig zal zijn (extra inkomsten) dat het financieringstekort van de overheid automatisch terugloopt.

Meer structurele maatregelen nodig

Toch ontslaat dit de komende Braziliaanse regering niet van het nemen van maatregelen om de schatkist structureel te ontlasten door een blijvende vermindering van de

Cristo, Rio de Janeiro

overheidsuitgaven dan wel een verhoging van de belastinginkomsten. Vooral bij de ambtenarensalarissen en -pensioenen is de overheid veel te kwistig, maar het Congres deinst steeds weer terug voor het treffen van adequate bezuinigingen. Ook aan de inkomstenkant ligt terrein braak. De centrale overheid zou nodig de belastingstructuur moeten vereenvoudigen en de belastingdruk verhogen om een duurzame groei van de inkomsten te realiseren. Een dergelijke doorbraak bij de overheidsfinanciën is vooral belangrijk voor het verlagen van de nog steeds grote overheidsschuld in Brazilië: dit jaar ruim 60% van het BBP.

Het ligt zeker niet aan de dynamische exporteurs die dit jaar zo'n succes behalen op de wereldmarkt maar de Braziliaanse macro-economie is structureel nog steeds niet productief genoeg, zeker in vergelijking met Aziatische concurrenten. Ook daar is voor de overheid een taak weggelegd door minder regelgeving en minder staatsinvloed. In het bijzonder moet worden gewaakt voor de steeds groter wordende rol van de staatsontwikkelingsbank, Banco Nacional de Desenvolvimento Economico e Social (BNDES) in de binnenlandse economie. Wil een nieuwe regering de invloed van deze instelling verminderen en de financiële soliditeit ervan garanderen, dan zal de bank aan een meer kritisch oordeel van de politiek moeten worden onderworpen.

De volgende ministersploeg zal waarschijnlijk niet veel veranderen van politieke kleur. Na 8 jaar Lula da Silva is de beurt aan een opvolger, waarschijnlijk Lula's partijgenote Dilma Rousseff (bij het drukken van deze uitgave nog niet bekend). Zij zal moeten trachten Lula's enorme populariteit te evenaren en toch vooruitgang te boeken bij het doorvoeren van misschien pijnlijke beslissingen, zoals het reduceren van de overheidsuitgaven en het korten op salarissen en pensioenen. Op 3 oktober vond de eerste ronde plaats van deze verkiezingen waarin behalve een nieuw staatshoofd ook een nieuw Congres is gekozen. Hierin zal de nieuwe president, wie het ook wordt, zeer moeizaam meerderheden kunnen vinden zodat de politieke besluitvorming in de komende jaren naar verwachting net zo moeilijk zal blijven als tot nog toe.

Solide externe financiën

De mondiale recessie en de binnenlandse groeivertraging in Brazilië zelf hebben vorig jaar een vrijwel neutraal effect gehad op de extern-financiële positie van het land.

De invoer en de uitvoer namen in volume met ruim 10% af. Het positieve saldo op de handelsbalans bleef met \$ 25 mrd vrijwel ongewijzigd vergeleken met het jaar ervoor. Inclusief het structurele tekort bij het onzichtbare verkeer (diensten, transfers, winstovermakingen) ontstond zo een tekort op de lopende rekening van de betalingsbalans dat

met 1,5% BBP vrijwel even groot was als in 2008.

Voor dit jaar heeft de economische opleving meer gevolgen voor de externe financiën. De invoer neemt zo rap toe (+28%) dat zelfs bij een aanhoudend exportoffensief de lopende rekening verslechtert. Het tekort bereikt 3% BBP. Voor een kredietwaardige economie als Brazilië met investering ratings op de internationale financiële markten moet het financieren van dergelijke tekorten geen probleem zijn. Ook het niveau van de buitenlandse schuld is geen beletsel. Met een omvang van 16% van het BBP en 137% van de totale uitvoer is die schuld momenteel bescheiden van omvang. Ook de jaarlijkse verplichting van rente en aflossing over de schuld (de schuldendienst) is in verhouding tot de exportrevenue niet uitzonderlijk: 25%. Een dergelijke solvabiliteit moet Brazilië in staat stellen om met gemak te lenen op de buitenlandse kapitaalmarkten en eventuele financieringstekorten aan te zuiveren zonder in te teren op de uitzonderlijk grote voorraad internationale reserves (bijna 20 maanden invoerdekking). Ook rekening houdend met Brazilië's aantrekkelijke positie als investeringsbestemming (vooral bij de Chinezen) mag dus ook de komende jaren op een voortzetting worden gerekend van de sterke extern-financiële positie van het land. Structureel zal deze positie op de wat langere termijn een meer ingrijpende verandering ondergaan: als alle scenario's uitkomen, wordt het land één van de grootste energie-exporteurs ter wereld. Voor de kust liggen enorme reserves aan olie en gas (schatting 100 mrd vaten) maar erg diep en moeilijk toegankelijk onder kilometers zeewater, rots en zoutlagen. Afgezien van de eventuele technische problemen bij de ontsluiting van deze voorraden (met de ramp in de Golf van Mexico deze zomer nog vers in het geheugen) komt de exploratie Brazilië te staan op een forse toename van de (buitenlandse) schuld alvorens de opbrengsten binnenstromen en de externe financiën zullen ondersteunen. Eind september heeft de uitgifte plaatsgevonden van \$ 75 mrd aandelen om de fondsen te verwerven die nodig zijn in de aanloopfase van dit gigantische project. Er is voor Atradius dus alle reden om de kredietwaardigheid van deze grootste Latijns-Amerikaanse markt kritisch te blijven volgen maar de huidige bevredigende economische situatie rechtvaardigt een landenbeleid zonder bijzondere restricties.

Brazilië

Kerngegevens	2008	2009	2010	2011
Reële BBP-groei (% p.j.)	5,2	-0,2	7,2	4,5
Inflatie (% p.j.)	5,6	4,9	5,3	4,6
Saldo lopende rekening (% BBP)	-1,7	-1,5	-2,7	-3,3
Buitenlandse schuld (% BBP)	16	17	16	17
Internationale reserves (mnd invoer)	13,0	21,0	18,8	15,6

Wilt u meer informatie over dit onderwerp dan kunt u contact opnemen met Paul Burger, Senior Economist, paul.burger@atradius.com, tel nr 020-553 2332.

Benchmark 2009

Atradius Dutch State Business vergeleken met andere staatskredietverzekeraars

Zoals elk jaar heeft ook dit jaar weer een vergelijking plaatsgevonden van de concurrentiepositie van de Nederlandse Exportkredietverzekering (EKV) met de faciliteiten van de landen die voor onze exporteurs het meest van belang zijn. Het gaat dan om België, Duitsland, Frankrijk, Italië, Spanje, Groot-Brittannië, Denemarken, Zweden en de Verenigde Staten. Deze laatste zogeheten Benchmark heeft betrekking op het jaar 2009.

Uit die vergelijking blijkt dat Nederland, evenals vorig jaar, over het geheel genomen bestand is tegen de concurrentiedruk van de meeste buitenlandse exportkredietfaciliteiten. Daarbij is gekeken naar het landenbeleid, het dekkingsbeleid, de premies en de milieu- en sociale beoordeling. Bij het dekkingsbeleid is een vergelijking gemaakt op de deelgebieden gedekt percentage, het maximaal toegestane buitenlands bestanddeel en het productenaanbod. Hier blijkt Atradius goed te kunnen concurreren met de faciliteiten in de benchmarklanden: wij kennen een goed productassortiment, een hoog gedekt percentage en met een maximaal buitenlands bestanddeel van 50% behoren wij weliswaar niet tot de koplopers, maar blijkt dat zich in de praktijk weinig problemen voordoen. De milieu- en sociale beoordeling geeft ook geen reden tot zorg. De eisen die aan exporteurs gesteld worden, worden wellicht door sommigen als streng ervaren, maar steken niet ongunstig af bij de eisen die in de benchmarklanden gesteld worden. Zoals alle staatskredietverzekeraars (ECA's, op één na) beoordeelt Atradius ook transacties met een financiering korter dan twee jaar. Transacties onder de SDR 10 miljoen worden door Atradius en de Duitse, Frans en Zweedse collega's alleen geclassificeerd en beoordeeld als uit de eerste screening blijkt dat het een levering aan een

gevoelige sector en/of gevoelig gebied betreft, terwijl de Britten, Belgen, Spanjaarden en Denen dit altijd plegen te doen. Atradius kan, als er voor een categorie A-project (project met grote potentiële milieu- en sociale gevolgen) geen Milieu Effect Rapportage is, soms toch de beoordeling doen door zelf een due diligence procedure in gang te zetten. Ook hierin onderscheiden wij ons positief van enkele andere ECA's, zoals die van België, Frankrijk, Spanje, Zweden en de VS.

Tenslotte is de premiestelling in Nederland voor de klassieke ECA-markten (opkomende markten en ontwikkelingslanden) op een gemiddeld niveau ten opzichte van onze concurrenten.

Daarentegen zijn onze premies op OESO-landen in vergelijking met anderen vaak hoger. Vooral door de crisis is de vraag naar verzekering van financiering van transacties op debiteuren in OESO-landen flink toegenomen. Hier is het op grond van internationale regelgeving vereist dat de premies niet onder de marktprijzen mogen liggen en Atradius probeert, met gebruikmaking van de richtlijnen zoals die door de OESO gegeven worden, om die prijs zo goed mogelijk te benaderen. In de praktijk blijkt er echter nogal wat verschil van inzicht tussen ECA's over de wijze waarop aan deze vereiste voldaan moet worden en blijkt onze berekening vaak hoger uit te komen dan de premies die in de ons omringende landen gevraagd worden. Van belang is echter te weten dat in zulke gevallen soms bezien zal worden of het gerechtvaardigd is de prijs aan te passen.

Tenslotte blijft, net als verleden jaar, het landenbeleid een aandachtspunt. Nederland kent relatief veel beperkingen en deze zijn ook nogal gedetailleerd. Veel andere ECA's leggen de verantwoordelijkheid meer bij de underwriting en geven minder restricties aan in het beleid. Dit wil echter niet zeggen dat er in de praktijk dan ook meer zaken worden geaccepteerd.

In 2009 en voortgezet in 2010, is al veel ondernomen om het landenbeleid te versoepelen. Zo is op een behoorlijk aantal landen het beleid inmiddels verruimd.

Al met al nemen wij in Nederland een middenpositie in, met de ambitie om vooral op de punten landenbeleid en premie op OESO-landen onze concurrentiepositie nog verder te verbeteren.

Wilt u meer informatie over dit onderwerp dan kunt u contact opnemen met Bert de Jongh, Senior International Affairs & Insurance Specialist, Bert.de.jongh@atradius.com tel nr 020-553 2084.

Investeringsverzekering verbeterd

Wachttermijn verkort en voorwaarden voor bedrijfsonderbreking versoepeld

Bij investeringsverzekering dekken wij, namens de overheid, Nederlandse bedrijven die in ondernemingen in opkomende markten en ontwikkelingslanden investeren, tegen het risico dat de investering om politieke redenen (deels) verloren gaat. Dekking wordt geboden voor de volgende risico's: het transferrisico (als u bijvoorbeeld dividend naar Nederland wilt overmaken), het risico van oorlog en politiek geweld, het risico van onteigening en het risico dat de overheid van het gastland contractbreuk pleegt.

Net als bij kredietverzekering hanteren wij bij investeringsverzekering een wachttermijn. Dit is de periode tussen het tijdstip waarop de schade zich voordoet en het tijdstip waarop u recht op schadevergoeding heeft. Daarnaast hanteren wij specifiek bij investeringsverzekering een onderbrekingsperiode. Dat is de periode waarin de onderneming waarin u hebt geïnvesteerd haar bedrijfsactiviteiten niet heeft kunnen uitoefenen vanwege bijvoorbeeld oorlog of politiek geweld. Na afloop van die periode is er volgens de polis eveneens sprake van een verlies, ook al is er geen materiële schade.

In nauw overleg met de ministeries van Financiën en Economische Zaken hebben wij onlangs de wachttermijn voor investeringsverzekering en de onderbrekingsperiode verkort. Hierdoor krijgt u als investeerder aanzienlijk sneller recht op schadevergoeding.

De wachttermijn is teruggebracht van zes naar standaard drie maanden (behalve in enkele uitzonderingsgevallen waar het landenbeleid een langere periode voorschrijft).

Verder is de periode voor bedrijfsonderbreking teruggebracht van 12 naar 3 maanden (alleen bij contractbreuk van 12 naar 9 maanden). Bij schade door bedrijfsonderbreking kunt u dus, inclusief de verkorte wachttermijn, onder de nieuwe voorwaarden in de meeste gevallen maar liefst één jaar eerder claimen.

De verbeterde voorwaarden gelden voor nieuwe polissen en dekkingstoezeggingen. Onder lopende polissen blijven de voorwaarden ongewijzigd. De nieuwe algemene voorwaarden voor investeringsverzekering kunt u vinden op onze website:

<http://www.atradiusdutchstatebusiness.nl/publicaties/polisvoorwaarden/index.html>

Wilt u meer weten over investeringsverzekering dan kunt u contact opnemen met Vinco David, hoofd International Relations, Development & Marketing, vinco.david@atradius.com, tel nr 020-553 2333.

Landenbeleid voor ééntransactiepolissen ATRADIUS DUTCH STATE BUSINESS Situatie 5 oktober 2010

Atradius Dutch State Business verzekert in samenwerking met de Nederlandse Staat betalingsrisico's verbonden aan transacties van ondernemingen met buitenlandse afnemers. Voor inlichtingen over het landenbeleid kunt u zich wenden tot Jan Hoens, Afdeling Economic Research, Postbus 8982, 1006 JD Amsterdam, telefoon 020 553 2709; telefax 020 553 2087 of email jan.hoens@atradius.com, of tot uw accountmanager.

U kunt ook kijken op www.atradiusdutchstatebusiness.nl

Deze informatie bevat slechts algemene richtlijnen over het Atradius Dutch State Business landenbeleid in een gecompriëerde vorm en is met de grootste zorgvuldigheid samengesteld. Het is mogelijk dat er veranderingen hebben plaatsgevonden na publicatie. Atradius Dutch State Business aanvaardt geen enkele aansprakelijkheid voor eventuele fouten. Onze aansprakelijkheid beperkt zich tot de verplichtingen die voortvloeien uit onze verzekeringspolissen.

Middellang landenbeleid

Het beleid is van toepassing op bij de Nederlandse Staat herverzekerde ééntransactiepolissen met een krediettermijn van langer dan 12 maanden, alsmede

contante aannemingswerken met een uitvoeringsduur langer dan 12 maanden. In geval van verzekering van middellang krediet geldt een landenplafond. Het landenplafond is het theoretisch maximum dat de Staat in dekking wil nemen op een land. In praktijk kunnen er allerlei specifieke omstandigheden zijn waarom besloten wordt om dit landenplafond niet volledig op te vullen. Zo geldt voor ieder land waarvoor een landenplafond is vastgesteld een signaleringsplafond. Zodra het obligo op een land het signaleringsplafond bereikt, wordt samen met de Nederlandse Staat bezien of en hoe het landenplafond verder opgevuld kan worden. Ook wordt aangegeven welk gedeelte van het landenplafond reeds benut is (exclusief in behandeling zijnde aanvragen). Tevens zijn de middellange landenklassen vermeld voor het politieke risico, van 0 (zeer goed) tot en met 7 (slecht). De landenklasse is medebepalend voor de hoogte van de middellange premie en de hoogte van het landenplafond. Op landen voorzien van een (*) is sinds de datum van de voorafgaande publicatie van dit overzicht het beleid opnieuw vastgesteld. Dit hoeft niet noodzakelijkerwijs te betekenen dat het beleid dan is gewijzigd.

Nadere informatie en uitleg van begrippen kunt u vinden op www.atradiusdutchstatebusiness.nl

Legenda

1. Geen beperkingen

Het maximaal gedekte percentage bedraagt 95 voor commerciële en 98 voor politieke risico's. In principe worden geen aanvullende zekerheden verlangd.

2. Voorwaardelijke zekerheidseis

Uitgangspunt is dat een zekerheidseis wordt verlangd – onherroepelijk accreditief (ILC), bankgarantie danwel overheidsgarantie. Indien uit zeer goede recente informatie blijkt dat het om een financieel sterke debiteur gaat, kan mogelijk ontheffing van de zekerheidseis worden verleend.

3. Onvoorwaardelijke zekerheidseis

Onherroepelijk accreditief (ILC), bankgarantie danwel overheidsgarantie. Hiervan wordt niet afgeweken. De precieze invulling van deze voorwaarde staat per land vermeld op www.atradiusdutchstatebusiness.nl

4. Van geval tot geval beoordeling

Iedere transactie wordt per geval door Atradius Dutch State Business op verzekeringsmogelijkheid beoordeeld.

5. Speciale faciliteiten

Onder de reguliere exportkredietverzekeringsfaciliteit is geen dekking mogelijk. Onder speciale faciliteiten, zoals ORIO en SIF, zijn onder strikte condities dekkingsmogelijkheden beschikbaar. Ook voor kortlopende contante zaken zijn uitzonderingen mogelijk.

6. Geen dekking

Voor kortlopende contante zaken zijn uitzonderingen mogelijk.

Restricties

- gereduceerd gedekt percentage
- verlengde wachttijd
- speciale voorwaarden, raadpleeg uw accountmanager
- dekking opgeschort
- dekkingsadviesituatie
- tekenclausule

Definities

Absoluut landenplafond

Het absolute landenplafond is het harde plafond dat de maximale exposure aangeeft voor een land. Dit absolute plafond mag in principe niet worden overschreden, tenzij door de Minister van Financiën in overleg met de Staatssecretaris van Economische Zaken wordt besloten dat dit wel is toegestaan. In dat laatste geval zal een premieopslag van 10% van de landencomponent kredietrisicopremie in rekening worden gebracht.

Signaleringsplafonds

Wanneer door de acceptatie van een zaak het signaleringsplafond * wordt overschreden zal het landenbeleid opnieuw worden bezien. De Minister van Financiën besluit, na advisering van de Commissie Advisering Risicobeheer**, tegen welke voorwaarden resterende capaciteit kan worden geboden. In geval van aanhoudende grote politieke en/of economische risico's kan worden besloten deze capaciteit niet te bieden. Andersom kan bij ongewijzigde of verbeterde omstandigheden capaciteit tegen de reeds geldende voorwaarden worden geboden.

Dekkingsadviesituatie

Een dekkingsadviesituatie ontstaat door capaciteitsgebrek op een bepaald land. Een dekkingsadvies is geen verplichting voor de staat om een verzekering af te geven. Het is alleen een verzekeringstechnische beoordeling van een transactie. Indien op een later tijdstip weer ruimte ontstaat, zal de transactie opnieuw beoordeeld worden tegen de dan geldende voorwaarden, voordat eventueel een polis zal worden uitgereikt.

Tekenclausule

Een tekenclausule bij een nog niet getekend contract houdt in dat de verzekerde het contract niet mag tekenen voordat schriftelijke goedkeuring van Atradius Dutch State Business is verkregen. Een tekenclausule bij een getekend contract dat nog niet in werking is getreden en

waarvoor een handeling van de verzekerde noodzakelijk is, houdt in dat deze handeling niet mag worden verricht dan na schriftelijke goedkeuring van Atradius Dutch State Business.

DSA/DSF

Nederland onderschrijft de IMF/Wereldbank uitgangspunten ten aanzien van de schuldhoudbaarheid van ontwikkelingslanden (Debt Sustainability Analysis, Debt Sustainability Framework). Dit betekent dat overheidskopers in deze landen slechts onder beperkende voorwaarden (de "concessionaliteits" en "good governance"-toets) nieuwe schulden mogen aangaan. In de kolom DSA/DSF is aangegeven hoe groot deze concessionaliteit dient te zijn indien het niet-schenkingdeel verzekeraar is. Neem voor alle zaken waar de kolom DSA/DSF gevuld is contact op met uw accountmanager, want er zijn uitzonderingen op de concessionaliteits eisen mogelijk.

Structured Insurance Facility (SIF)

Indien de reguliere EKV geen dekkingsmogelijkheden biedt op een land, kan onder strikte voorwaarden gebruik gemaakt worden van de Structured Insurance Facility (SIF). Hierbij worden transacties op particuliere kopers en particuliere banken dusdanig gestructureerd dat zij zich kunnen onttrekken aan de risico's die aanleiding zijn om geen reguliere EKV te kunnen bieden. Voorwaarden: Totaal limiet faciliteit 200 mln euro, limiet van 30 mln euro per land en transactielimiet van 15 mln euro.

Ja: part. kopers/banken in beginsel mogelijk

Ja*: mits part. kopers/banken deviezen genererend

* Relevant voor het bepalen van de overschrijding is het maximum-schade bedrag, niet het contractbedrag

** De leden van de deze commissie zijn vertegenwoordigers van het Ministerie van Financiën, Atradius Dutch State Business, het Ministerie van Economische Zaken en het Ministerie van Buitenlandse Zaken.

LAND	beleid	restricties	landen klasse	landenplafond (mln euro)	signaleringsplafond (mln euro)	benut (mln euro) per 30-09-2010	DSA/DSF	SIF
Afghanistan	6		7					
Albanië	3		6	1000	100	17		
Algerije	2, 3		3	1500	1150	0		
Andorra	4		0					
Angola*	3, contante zaken olie/gas: 2		6	1000	400	93		
Anguilla	4		6					
Antigua en Barbuda	5		6					Ja
Argentinië	4, alleen part. kopers		7	1000	100	0		
Armenië*	5		6				J, 30%	Ja
Aruba	1		4	68	50	7		
Australië	1		0					
Azerbeidzjan	2		5	1000	250	16		
Azoren	1		0					
Bahama's	1		3	500	125	103		
Bahrein	1		3	1500	500	0		
Bangladesh	3		6	1000	150	0		
Barbados	1		4	500	50	35		
België	1		0					
Belize	5		6					Ja*
Benin	5		6				J, 35%	Ja
Bermuda	4		2					
Bhoutan	4		6	500	100	0		
Boeroendi	6		7					

LAND	beleid	restricties	landen klasse	landenplafond (mln euro)	signaleringsplafond (mln euro)	benut (mln euro) per 30-09-2010	DSA/DSF	SIF
Bolivia	5		6					Ja
Bosnië-Herzegowina	5		7					ja
Botswana	1		3	1500	250	0		
Brazilië	1		3	2000	1500	111		
Brits Ter. Indische Oceaan	4		0					
Brunei	1		2	500	200	0		
Bulgarije	2, 4		4	1500	500	1		
Burkina Faso	5		7				J, 35%	Ja
Cambodja	5		6					Ja
Canada	1		0					
Canarische Eilanden	1		0					
Centraal Afrikaanse Rep*	6		7					
Chili	1		2	2000	1500	3		
China	2	b(6m)	2	2000	1500	367		
Christmas Eiland	1		1					
Cocos (Keeling) Eilanden	1		1					
Colombia	2		4	1500	1150	12		
Comoro Eilanden	6		7					
Congo Kinshasa	6		7					
Congo Brazzaville	6		7					
Cook Eilanden	5		7					Ja
Costa Rica	2		3	1500	600	0		
Cuba	6		7					
Cyprus	1	c	0	2000	500	478		
Denemarken	1		0					
Djibouti	4		6	500	50	17		
Dominica	5		7					Ja
Dominicaanse Republiek	3		5	1000	150	15		
Duitsland	1		0					
Ecuador	5		7					Ja*
Egypte	2, 3	b(9m)	4	1500	1150	19		
El Salvador	2		4	1500	450	42		
Equatoriaal Guinee	5		7					Ja
Eritrea	5		7				J, 35%	Ja*
Estland	2		4	1500	350	0		
Ethiopië	5		7				J, 35%	Ja*
Falkland Eilanden	4		3					
Faroër Eilanden	1		0					
Fidzji Eilanden	6		7					
Filippijnen	2		4	1500	150	12		
Finland	1		0					
Frankrijk	1		0					
Frans Polynesië	4		1					
Gabon	3,4		6	1000	100	0		
Gambia	6		7					
Georgië	5		6				J, 35%	Ja
Ghana	4		6		100	0	J, 35%	
Gibraltar	4		1					
Goeam	1		0					
Grenada	5		6				J, 35%	Ja
Griekenland	1		0					
Groenland	1		0					
Groot Brittannië	1		0					
Guadeloupe	1		0					
Guatemala	3		5	1000	200	0		
Guernsey	1		0					
Guinee	6		7					
Guinee Bissau	6		7					
Guyana	5		7					Ja
Guyana Frans	1		0					
Haiti	6		7					
Honduras	3		6	1000	100	7		
Hongarije	2, 3		4	1500	500	0		
Hongkong	1		1	2000	1500	0		
Ierland	1		0					
India	1	b(6m)	3	2000	1500	221		
Indonesië	2	da	4	1500		920		
Irak	3,4	uitsluitend contante zaken	7	1000	200	87		
Iran*	6		6					
Israël	1		3	1500	1150	13		
Italië	1		0					
Ivoorkust	6		7					
Jamaica	6		6					
Japan	1		0					
Jemen	5		7				J, 35%	Ja*
Jersey	1		0					
Jordanië	3		0	1000	750	0		
Kaaiman Eilanden	4		2					
Kaap Verdië*	5		5					Ja
Kameroen	5		6				J, 35%	Ja
Kazachstan	3; olie gas: 2		5	1000	750	19		

Landenbeleid voor ééntransactiepolissen ATRADIUS DUTCH STATE BUSINESS Situatie 5 oktober 2010

Legenda

1. Geen beperkingen

Het maximaal gedekte percentage bedraagt 95 voor commerciële en 98 voor politieke risico's. In principe worden geen aanvullende zekerheden verlangd.

2. Voorwaardelijke zekerheidseis

Uitgangspunt is dat een zekerheidseis wordt verlangd – onherroepelijk accreditief (ILC), bankgarantie danwel overheidsgarantie. Indien uit zeer goede recente informatie blijkt dat het om een financieel sterke debiteur gaat, kan mogelijk ontheffing van de zekerheidseis worden verleend.

3. Onvoorwaardelijke zekerheidseis

Onherroepelijk accreditief (ILC), bankgarantie danwel overheidsgarantie. Hiervan wordt niet afgeweken. De precieze invulling van deze voorwaarde staat per land vermeld op www.atradius.com/nl/dutchstatebusiness

4. Van geval tot geval beoordeling

Iedere transactie wordt per geval door Atradius Dutch State Business op verzekeringsmogelijkheid beoordeeld.

5. Speciale faciliteiten

Onder de reguliere exportkredietverzekeringfaciliteit is geen dekking mogelijk. Onder speciale faciliteiten, zoals ORIO en SIF, zijn onder strikte condities dekkingsmogelijkheden beschikbaar.

6. Geen dekking

Voor kortlopende contante zaken zijn uitzonderingen mogelijk.

Restricties

- a gereduceerd gedekt percentage
- b verlengde wachtermijn
- c speciale voorwaarden, raadpleeg uw accountmanager
- d dekking opgeschort
- da dekkingsadviesituatie
- tc tekenclausule

LAND	beleid	restricties	landen klasse	landenplafond (mln euro)	signaleringsplafond (mln euro)	benut (mln euro) per 30-09-2010	DSA/DSF	SIF
Kenia	3		6	150		125		
Kirgizië	6		7					
Kiribati	1		4	500	50	0		
Koeweit	1		2	2000	1500	29		
Kosovo*	5		7					Ja*
Kroatië	3		5	1000	500	7		
Laos	5		7					Ja*
Lesotho	5		5				J, 35%	Ja
Letland	3, 4		5	1000	350	0		
Libanon	3, 4	max 36 mnd	7	500	150	0		
Liberia	6		7					
Libië	3		6	1000	150	0		
Liechtenstein	4		0					
Litouwen	3, 4		4	1500	350	0		
Luxemburg	1		0					
Maagden Eilanden (Brits)	4		2					
Maagden Eilanden (U.S.A.)	4		0					
Macau	1		2	2000	150	0		
Macedonië (fyrom)	3,4		5	1000	150	27		
Madagascar	6		6					
Madeira	1		0					
Malawi	5		7				J, 35%	Ja*
Malediven	6		7					
Maleisië	2		2	2000	1500	30		
Mali	2		6	1000	100	7	J, 35%	
Malta	1		0	2000	450	0		
Man	1		0					
Marokko	1		3	1500	1150	850		
Marokko Spaans (Ceuta/Melilla)	1		0					
Marshall Eilanden	1		4	500	50	0		
Martinique	1		0					
Mauretanië	5		7					Ja*
Mauritius	1		3	1500	250	0		
Mayotte	4		1					
Mexico	1		3	2000	1500	630		
Micronesië	1		4	500	50	0		
Moldavië	5		7				J, 35%	Ja
Monaco	4		0					
Mongolië	4		6	500	25	0	J, 35%	
Montenegro	5		6					Ja
Montserrat	5		7					
Mozambique	5		6				J, 35%	Ja
Myanmar (Birma)	6		7					
Namibië	1		3	1500	150	0		
Nauru	4		5					
Nederlandse Antillen	1		5	182	100	56		
Nepal	5		7					Ja
Nicaragua	5		7				J, 35%	Ja*
Nieuw Caledonië	4		1					
Nieuw Zeeland	1		0					
Niger	5		7				J, 35%	Ja
Nigeria	3,4 contante zaken olie/gas: 2		6	1000	200	8		
Niue	5		7					Ja
Noord-Korea	6		7					
Noordelijke Marianen	4		0					

LAND	beleid	restricties	landen klasse	landenplafond (mln euro)	signaleringsplafond (mln euro)	benut (mln euro) per 30-09-2010	DSA/DSF	SIF
Noorwegen	1		0					
Norfolk eiland	1		1					
Oeganda	5		7				J, 35%	Ja
Oekraïne	5		7					Ja
Oezbekistan	3		6	1000	100	20		
Oman	1		2	2000	1300	857		
Oost-Timor	5		7				J, 35%	Ja
Oostenrijk	1		0					
Pakistan	5		7					Ja
Palau	4		5					
Panama	2		3	500	450	18		
Papoea Nieuw Guinea	2		5	1000	75	0		
Paraguay	5		5					Ja
Peru	2		3	1500	1150	1		
Pitcairn Eiland	4		2					
Polen	2		2	2000	1500	161		
Porto Rico	1		0					
Portugal	1		0					
Qatar	1		2	2000	1100	126		
Réunion	1		0					
Roemenië	2		4	1500	500	8		
Rusland	2		4	2000	1000	486		
Rwanda	5		7				J, 50%	Ja
Salomons Eilanden	6		7					
Samoa-Amerikaans	1		0					
Samoa Eilanden	5		6					Ja
San Marino	4		1					
Saoedi Arabië	2	b(6m)	2	2000	1500	132		
Saô Tomé en Príncipe	5		7				J, 50%	Ja
Senegal	3	b(6m)	6	1000	150	0	J, 35%	
Servië	3		6	1000	100	46		
Seychellen	5		7					Ja*
Sierra Leone	6		7					
Singapore	1		0	2000	1500	71		
Slovenië	1		0	2000	1050	0		
Slowakije	2		0	2000	1500	0		
Soedan	6		7					
Somalië	6		7					
Spanje	1		0					
Spitsbergen	1		0					
Sri Lanka	3,4	da	6	250		231		
St. Helena	4		3					
St. Kitts-Nevis	5		7					Ja
St. Lucia	4		6	500	25	0		
St. Pierre et Miquelon	4		1					
St. Vincent en de Grenadinen	5		6					Ja
Suriname	5		7					Ja
Swaziland	1		6	500	50	0		
Syrië	3, 4	a(90%), b(6m)	6	1000	400	0		
Tadzjikistan	6		7					
Taiwan	1		1	2000	1500	0		
Tanzania	3	c	6	1000	75	16	J, 35%	
Thailand	2		3	2000	1500	0		
Togo	6		7					
Tokelau	1		2					
Tonga Eilanden	6		7					
Trinidad en Tobago	1		2	2000	1000	4		
Tsjaad	6		7					
Tsjechië	2		0	2000	1500	0		
Tunesië	1		3	1500	1150	1		
Turkije	2		4	1500	1150	192		
Turkmenistan	5		6					Ja
Turks en Caicos Eilanden	4		3					
Tuvalu	4		5					
Uruguay	3		4	1500	100	0		
VAE		c	3	1500	1150	535		
Vanuaatu	1		4	500	50	0		
Vaticaanstad	4		0					
Venezuela	6		7					
Verenigde Staten	1		0					
Vietnam*	3		5	1500		185		
Wallis en Futuna	4		1					
Westelijke Sahara	6		7					
Witrusland	5		7					Ja*
IJsland		d	7					
Zambia	5		6				J, 35%	Ja*
Zimbabwe	6		7					
Zuid Afrika	1		3	1500	1150	265		
Zuid Korea	2		0	2000	1500	2		
Zweden	1		0					
Zwitserland	1		0					

